

ПЕСМОТВОРКА И СПИСАТЕЉКА

Радмила Гикић Петровић, *Живот и књижевно дело Милице Стојадиновић Српкиње*, Дневник, Нови Сад, 2010.

Радмила Гикић Петровић је књижевница, научни истраживач из области књижевности, учесница значајних књижевних манифестација, уредница у издавачкој делатности *Дневника*. Дипломирала је на Одсеку за југословенску књижевност на Филозофском факултету у Новом Саду. Радила је у часопису за културу и уметност *Поља*. Објавила је низ интервјуа, приказа и коментара о различитим женама у нашој култури и уметности. Добитник је награде „Слободна Војводина“ за 2007. годину и „Искра културе“ 2007. године.

Р. Гикић Петровић приредила је књиге: *Милица Стојадиновић Српкиња: У Фрушкој гори 1854* (1985), *Преписка Милице Стојадиновић Српкиње са Вуком и Мином* (1987), *Преписка Милице Стојадиновић Српкиње са савременицима* (1991), *Библиографија радова о Милици Стојадиновић Српкињи* (2007). Књига *Живот и књижевно дело Милице Стојадиновић Српкиње* (2010) је приређена докторска дисертација ове ауторке.¹

Милица Стојадиновић Српкиња била је чувена песникиња, једна од првих српских књижевница новијег доба. Почела је да се бави поезијом 1843. године са петнаест година. Прву песму објавила је 1847. године у *Сербском народном листу*, а затим се јављала у *Седмици*, *Војвођанки*, *Шумадинки*, *Фрушкогорки*, *Даници*, а без потписа у *Путнику* и *Комарцу*. Штампане су јој три збирке песама. Прву књигу издала је 1850. године о свом трошку. Следеће две књиге песама објавила је 1855. и 1869. године.

Дневник који је ауторка М. Стојадиновић Српкиња објавила под насловом *У Фрушкој Гори 1854* био је одраз оновременог живота у малој средини. У њега је уносила своје песме и приповетке, али и народне умотворине. Први део овог дневника објављен је 1861. године, други део 1862. године, а трећи део (са додатком песама из 1855. и 1864. године) изашао је из штампе 1866. године. Бавила се и преводилачким радом.

---

¹ Приређивач Даница Вујков је у зборнику *Милица Стојадиновић Српкиња – Обнова романтике*, Логос, Бачка Паланка, 2010. уврстила говоре захвалности добитника награде „Милица Стојадиновић Српкиња“, саопштења са научних скупова посвећених Српкињи и песме посвећене Милици.

Пред нама се налази књига под насловом *Живот и дело Милице Стојадиновић Српкиње* која није само књига о њој. Ово је и запис о времену које је прошло и људима који су нестали. Захваљујући Р. Гикић Петровић, део српске културне историје од 1828. до 1878. године је сачуван. Гикићева је писала и о годинама после Српкињине смрти све до данас.

Српкињин живот приказан је од рођења до смрти. Ауторка студије прати и све оне значајне и мање значајне људе који су били у контакту са М. Стојадиновић Српкињом и даје њихове биографије, углавном у фуснотама. Тако је ова књига и ризница људи и различитих људских судбина, најчешће несрећних, каква је била и судбина „врдничке виле“ како су М. Стојадиновић Српкињу својевремено звали. Неки од људи из њеног најближег окружења били су: др Илија Огњановић Абуказем, Тодор Аврамовић – Тицан, Стеван Стратимировић, Јосип Шлезингер, Ђорђе Рајковић, Ђорђе Малетић, Платон Атанацковић, Љубомир Ненадовић и други.

Ауторка животописа М. С. Српкиње у фуснотама даје кратке библиографске податке о часописима: *Подунавка*, *Новине Читалишта београдског*, *Напредак*, *Шумадинка*, *Војвођанка*, *Домишљан*, итд.

Књига Р. Гикић Петровић састоји се од двадесет и три поглавља. Студију започиње поглављем „Песмотворка и списатељка“, а наставља је поглављем „Претходнице и савременице“. Гикићева нам даје списак жена које су стварале када и Српкиња. Пише о женама које су јој претходиле – монахињи Јефимији, кнегињи Милице, Јелени Балшић, а затим наставља о женама из каснијег периода – Еустахији Арсић, Јулијани Радивојевић и Анки Обреновић. Спомиње и књиге које су у то време биле објављене, а које су написале списатељице Софија В. Стефановић и Драга Дејановић. Детаљно наводи податке о животу и раду Вилхелмине Мине Карацић – Вукомановић. Гикић Петровић истиче да у оно време када је стварала „врдничка вила“ није било женских листова у којима би се објављивали само радови књижевница.

Пред нама је прича о женама и женском писму. У књизи се говори о женама које су стварале, које су маргинализоване и на крају биле заборављене, као што је била заборављена и сама Милица Стојадиновић Српкиња.

У студији је детаљно обрађена свака година живота М. С. Српкиње, јер је све о њој било значајно за Р. Гикић Петровић. Сазнајемо податке о породичном стаблу и години рођења Српкиње, о почецима њеног књижевног рада, о дневнику *У Фрушкој Гори 1854*, њеним писмима, збиркама поезије, прати се њен живот и активности све до последњих дана у Београду и смрти. Након овога следи постхумна судбина дела М. С. Српкиње. Р. Гикић Петровић даље прати заступљеност М. Стојадиновић у антологијама и зборницима.

Р. Гикић Петровић дала је приказ Врдника и Новог Сада из времена Милице Стојадиновић Српкиње. Пише о преданости ове ауторке књижевном раду, о њеним стиховима, о њеном *Дневнику* и о фолклорној грађи коју је сакупљала за Вука Стефановића Карџића. Наша ауторка истакла је да је познанство са В. С. Карацићем било прекретница у Српкињином животу о ком је М. С. Српкиња отворено говорила речима: „Познадо Вас, познадо себе“. Врдничка вила се надала да ће Карацић објавити њене песме, али њему се, изгледа, оне нису допадале. Никада јој ништа није рекао о њеном књижевном раду, нити ју је бодрио, као што је то чинио тражећи од ње да сакупља приповетке, басне или пренумеранте за његове књиге.

Посебно место у студији заузима прича о родољубљу М. С. Српкиње. Она се често потписивала само као „Српкиња“ и као „једна Српкиња“. Њени савременици су је називали „сирота врдничка вила“, „српска певачица Милица“, „Милица песмотворка“ и „писатељка српска“. Р. Гикић Петровић анализира је и емотивни живот „врдничке виле“. Писала је о узајамној наклоности М. Стојадиновић Српкиње и Љубомира Ненадовића, али та љубав се у стварном животу није реализовала.

На самом крају студије дата је комплетна библиографија радова М. Стојадиновић Српкиње. У закључку књиге Р. Гикић цитира неповољан суд Јована Скерлића о М. С. Српкињи: „То је била слаба списатељка, али она је имала срца и темперамент, преливала се осећањима и поезијом, била је једна од оних ретких жена српских које су створиле себи један виши идеал живота и живеле у њему. Тај идеал данас изгледа старински и наиван, али она га је једина у свом поколењу узела озбиљно и трагично, док су њени књижевни пријатељи, који су се заносили Бајроном, носили дуге косе и играли улоге 'фаталних људи', свршили као богати и угојени грађани“, али га не коментарише, те није сасвим јасно да ли се са тим ставом слаже или не.

Гикићева тврди да је преписка М. С. Српкиње једна од најзанимљивијих у историји наше литературе и да њена писма имају документарну вредност, јер се дописивала са Вуком Карацићем, Вилхелмином Карацић, Ђорђем Рајковићем, Димитријем Матићем, Антонијем Хаџићем и другим истакнутим личностима свога времена. Р. Гикић Петровић сматра да дневник М. Стојадиновић Српкиње *У Фрушкој Гори 1854* доминира над њеном поезијом. Ауторка студије истиче да је Српкиња заслужила важније место у књижевности српског народа у односу на оно које данас има.

У књизи *Живот и књижевно дело Милице Стојадиновић Српкиње* ауторка је навела да је песма „Кад се небо мути“ најзаступљенија у антологијским изборима, а песму „На смрт једној лепој сеоској девојци умрлој 2. марта 1855“ многи критичари наводили су као једну од успешнијих Миличиних песама.

Књига је написана научним стилем, али истовремено тако да је лако разумљива. Р. Гикић Петровић користи биографски приступ у истражива-

њу књижевности. Значај ове књиге огледа се у великом броју информација које је ауторка помно проучила и дала нам на увид. Досадашњи истраживачи Милице Стојадиновић Српкиње углавном су писали о њеном животу, а мање о њеном књижевном делу, али из студије Р. Гикић сазнајемо све што је данас доступно и о Српкињи и о њеном раду.

Радмила Гикић Петровић је у студији *Живот и књижевно дело Милице Стојадиновић Српкиње* истражила недовољно познате странице српске књижевности и сачувала их од заборављавања. Књига има изузетан значај за српску културну и књижевну историју. Ова књига представљаће важну литературу за све оне који буду проучавали период српске књижевности од 1828. до 1878. године.

Жана Пејановић

Универзитет у Новом Саду

Филозофски факултет

Докторант на Одсеку за српску књижевност